

УДК 373.015.31

В. М. Волчкова

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ
ЗГУРТОВАНОГО КОЛЕКТИВУ В ГУРТОЖИТКУ**

Багато студентів з різних міст, приїхавши на навчання, зіштовхуються з гуртожитками. Тепер для них це є другим домом на період їх перебування в новому місті. Ми дослідили відносини учнів у гуртожитках і прийшли до висновку, що все ж таки присутні деякі проблеми особистісного характеру. Розпочнемо з того, що проблема створення згуртованого колективу в студентському гуртожитку не має достатнього висвітлення в науковій літературі в межах вітчизняної та зарубіжної педагогічної науки, що знижує потенціал виховної роботи вищого навчального закладу. Важливу роль у вирішенні даної проблеми відіграє правильне використання всього комплексу нерозривності навчально-виховної роботи, виховного впливу на студентів у позаурочний час. Саме тому у сферу наших наукових інтересів потрапив виховний процес студентського гуртожитку.

Студентський гуртожиток є сприятливим соціально-виховним середовищем. Гуртожиток як соціально-виховна система досліджена в роботах М. Булаєва, П. Анісімова, О. Максимова, С. Наумова. Загальні технології педагогічної діяльності в рамках студентського гуртожитку описані в роботах Г. Власенко, К. Попова.

На нашу думку, не достатньо дослідженою залишається проблема створення згуртованого колективу в студентському гуртожитку. Тому *метою* даної статті стало розкриття деяких аспектів адаптації студентів ВНЗ в умовах формування згуртованого колективу в гуртожитку.

Студентський гуртожиток – це не тільки колективне проживання студентів, а і процес соціалізації з нахилом на навчально-виховний процес. Також гуртожиток – це будинок, у якому живе молода дружна сім'я.

Різномісна діяльність адміністрації вищого навчального закладу та колективу гуртожитку сприяє формуванню та розвитку моральних якостей молодого покоління та їх стійкості. Оскільки процес формування особистості в студентському віці є не завершеним, то перехід із сім'ї в гуртожиток, тобто з одного середовища в інше, супроводжується цілою назкою змін в житті молоді.

Студентський гуртожиток виступає в структурі суспільства важливим соціально-виховним інститутом, який грає суттєву роль у розвитку особистості.

Гуртожиток можна розглядати як соціально-педагогічну систему, оскільки у ньому живуть і виховуються молоді люди. Процес

формування їх особистості продовжується під впливом спілкування студентів, взаємовпливу, середовища гуртожитку. Атмосфера в гуртожитку має бути доброзичливою. Вихователі повинні приділяти увагу кожному студенту, турбуватися про підвищення їх освітнього рівня, прагнути до підвищення культурних інтересів та духовного зростання. Виходячи з цих міркувань, вихователю гуртожитку необхідно чітко уявляти свої педагогічні можливості та функції своїх підлеглих:

1. Утворення належних матеріально-побутових умов є найважливішою функцією виховної роботи зі студентами як мешканцями гуртожитку.

2. Виявлення у студентів комунікативних якостей, формування вміння жити у колективі, де вони повинні приділяти увагу своїм співмешканцям, проявляти доброзичливість та завжди бути готовими надати допомогу своїм товаришам – друга найважливіша соціально-педагогічна функція педагогічного та обслуговуючого колективу гуртожитку.

3. Виховання духовної культури та моральних якостей, довірливих відносин між студентами є третьою необхідною функцією персоналу гуртожитку.

У формуванні самостійної, відповідальної та ініціативної особистості студента велику роль грає їх участь в прийнятті і реалізації таких рішень: організація навчального процесу, налагодження побутових умов у гуртожитку, залучення студентів до суспільного життя, представлення максимальних можливостей при організації суспільних справ, які розвивають прагнення до студентської активності.

Ми вважаємо, що дуже важливою у гуртожитку є робота зі студентським активом, який допомагає вихователю у питаннях досягнення соціального комфорту. При цьому ми досягаємо певного рівня побутової комунікативності та переваги в житлових умовах студентів, забезпечуємо громадський порядок, підвищуємо морально-емоційний стан студентів.

Для формування понять культури побуду необхідно правильно організовувати студентське дозвілля у гуртожитку, постійно контролювати роботу студради гуртожитку та його взаємодію зі студентами.

У юнацькому віці активно формуються громадські якості та почуття колективізму. Молоді люди по різному впливають на колектив завдяки своїм індивідуальним якостям, при цьому кожен додає щось своє особливе, а це сприяє тому, що колектив зміцнюється.

Отже, на нашу думку, позанавчальна виховна робота є ефективною тоді, коли вона побудована на підставі врахування індивідуальних та вікових особливостей студентів, їх пізнавальної активності та ціннісних орієнтацій.

Мета роботи вихователя гуртожитку – зайняти учнів у позаурочний час, тобто організувати дозвілля в гуртожитку; навчити студентів

раціонально та з користю проводити свій вільний час; долучити їх до організованої діяльності; звільнити від впливу різних неформальних об'єднань.

За допомогою вихователя гуртожитку у студентів формується доброзичливе ставлення до людей, особливо похилого віку, оскільки робота вихователя пронизана ідеєю поваги до особистості. Тому він повинен намагатися встановити дружні контакти з проживаючими у гуртожитку, початок якого може бути посмішка, доброзичливий погляд, спільні дії, а також намагання зрозуміти настрій та мотиви поведінки своїх підлеглих.

Вихователь повинен бачити структуру міжособистих відношень у колективі для того, щоб знайти індивідуальний підхід та вплинути на формування і розвиток згуртованості студентського колективу.

У практиці педагогічного управління студентським колективом необхідно застосовувати такі важливі правила:

1. Розумно поєднувати педагогічне керівництво з природним прагненням студентів до самостійності, незалежності, бажанням проявити свою ініціативу та самодіяльність.

2. Поступово змінювати техніку управління, розвивати демократію самоуправління, суспільну думку та організовувати взаємодію співробітників з вихованцями. Оскільки колектив – це динамічна система, яка постійно змінюється, розвивається та зміцнюється, педагогічне керівництво також не може залишатися незмінним.

3. Постійно формувати колектив та визначати пріоритети його цінностей, виступаючи зоразком для студентів.

4. Систематично визначати громадську думку про важливіші питання життя колективу. Колектив посилює та прискорює формування необхідних якостей, проте пережити усі ситуації кожен член колективу не може, а досвід товариша, колективна думка повинні переконати його у виробленні необхідної лінії громадської поведінки.

5. Толерантно ставитися до всіх своїх підлеглих, приймати їх такими, як вони є, з усіма особливостями та недоліками. У колективних відносинах важливими є партнерські стосунки, співпраця між студентами та взаєморозуміння.

Вихователю необхідно застосовувати такі форми виховання: переконання у розмірковуваннях, організація діяльності, стимулювання до праці та допомоги оточуючим. Слово вихователя повинно бути впливовим та вагомим у переконанні студентів, формування їх думки, але це потребує високої майстерності та професійних навичок.

Для того, щоб у колі студентів сформувати дружній колектив та підвищити рівень їх комфорту, треба посприяти тому, щоб гуртожиток став для них другим домом. Вихователю потрібно вміти приймати рішення та застосовувати у своїй практиці різноманітні форми виховної роботи. Наприклад це може бути:

- розробка анкет для студентів (це надає можливість скласти соціальний паспорт сім'ї, колективу; пізнати їх інтереси, захоплення, здібності);
- допомога в адаптації до соціальних умов навколишнього середовища студентам першого курсу;
- проведення тематичних лекцій, бесід, дискусій, вечорів відпочинку;
- перегляд відеоматеріалу виховного характеру;
- відвідування театру, кінотеатру, філармонії, дома малюнки;
- проведення виховних годин спільно з класними керівниками;
- проведення заходів виховного характеру;
- присутність вихователя на батьківських зборах.

Ми вважаємо, що індивідуальні бесіди з батьками допомагають вихователю краще пізнати захоплення та потреби своїх вихованців, зрозуміти стиль їх життя, пізнати більше про розвиток їх дитини, встановити безпосередній контакт з кожним членом родини студента, досягти більшого взаєморозуміння в пошуку шляхів розвивального впливу на особистість, а також знайти шляхи до швидкого заєморозуміння.

Можемо виділити деякі аспекти виховної роботи:

- 1) організація вільного часу студентів;
- 2) турбота про здоров'я студентів;
- 3) виховання громадянської самосвідомості;
- 4) розвиток особистої самосвідомості;
- 5) формування моральних та етичних якостей;
- 6) зберігання сімейних цінностей;
- 7) інтелектуальний розвиток.

На нашу думку, для того, щоб студентський колектив був більш дружним та згуртованим, треба залучати до виховних заходів, відвідування театрів та філармонії студентів з різних курсів. Це допомагає створити цілісні відношення у студентському колективі у процесі взаємодії. Оскільки студенти, здійснюючи підготовку та беручи участь у різних заходах, тісно спілкуються та приятелюють один з одним своїм досвідом. Вихователю необхідно підбирати матеріал для заходів та виховних годин так, щоб кожний захід розвивав у студентів навички логічного мислення, ділової поведінки, дозволяв оцінити ситуацію, проявляти не тільки свої знання, а також кмітливість і винахідливість, бачити свої помилки та змінюватися у кращій бік. Для цього потрібно формувати у студентів гуманні взаємовідносини між викладачем і студентом, виховувати поважне ставлення до старших, прививати позитивне відношення до навчання, до почуття колективізму, розвивати творчі здібності студентів та їх спритність, формувати свідоме відповідальне відношення до особистої безпеки та безпеки оточуючих.

Навчальні заходи повинні проходити у формі бесід, обміркувань, конкурсних розваг, вікторин та дискусій, які є одними з засобів передачі знань для розвитку мозкового функціонування. Це дозволяє формувати в студентах негативне відношення до шкідливих звичок. Отже, для цього необхідні контакти вихователя зі студентом, у ході яких відбувається розбір конкретних життєвих ситуацій, оскільки це допомагає їм зрозуміти моральні норми та правила, формувати позитивне ставлення до оточуючих, усвідомлювати цінності життя, а також розвивати волюві якості, здібності до критичного усвідомлення своїх сильних та слабких сторін. Кожна така зустріч допомагає не тільки зблизити студентський колектив, а й ближче пізнати внутрішній світ вихованців, їх ставлення до реальної дійсності. Такі контакти дозволяють студентам більш розкрити себе. При цьому у студентів удосконалюється пам'ять і мислення, значно зростає роль абстрактної мисленнєвої діяльності, мислення становиться більш самостійним, глибшим та змістовним, виникає потреба у творчості.

У процесі перегляду фільму, пізнавальних телепередач, спортивних ігор присутні дві функції суб'єктивної взаємодії: глядач і організатор перегляду, які задають позитивну взаємодію.

Для того, щоб досягти максимального взаєморозуміння треба розв'язати деякі хвилюючі питання:

- добитися, щоб категорії моральності стали нормою повсякденного життя студентів;
- виховувати свідоме ставлення до навчання, прагнення самостійно отримувати знання, самовдосконалюватися;
- створювати умови для самоствердження кожного студента.

Задача вихователя – надати умови своїм вихованцям для саморозвитку, надаючи їм підтримку та допомагаючи переборювати труднощі і небезпеку цього шляху.

Таким чином, студентський гуртожиток є перспективною соціально-педагогічною системою, яка володіє необмеженими можливостями додаткової виховної роботи в позанавчальний час. Оскільки у сучасних умовах безперервно зростає обсяг загальної культури, великого значення набувають духовно-творчі початки, ініціатива, самодіяльність, активність студентів. А розвинення цих якостей можливе лише при високій культурі вихователя та доцільно організованому побуту й життєдіяльності в гуртожитку. Подальше наше дослідження буде присвячено розробці конкретних форм виховної роботи зі студентами в гуртожитку, а також їх науково-методичного забезпечення.

Список використаної літератури

1. Абрамчук О. В. Патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Оксана Володимирівна Абрамчук ; ТНПУ. – Терноп., 2006. – 20 с.

2. К критике политической экономии: Избранные произведения /Ф. Энгельс, К. Маркс. – В 3-х т. – Т. I. – М. : Политиздат, 1980. – 640 с.
3. Панагушина О. Є. Соціалізація підлітків у діяльності молодіжних організацій : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Олена Євгеніївна Панагушина ; ЛНУ. – Луганськ, 2008. – 20 с. **4. Самтонов С. Н.** Патриотическое воспитание студентов вуза на основе этнокультурного опыта : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Санан Николаевич Самтонов ; КГУ. – Майкоп, 2008. – 28 с.

Волчкова В. М. Деякі аспекти адаптації студентів вищого навчального закладу в умовах формування згуртованого колективу в гуртожитку

Стаття розкриває необхідність урахувати зростаючі потреби студентів, їх потяг до творчих видів діяльності, оскільки проживаючи у гуртожитку шукають можливості самореалізуватися. У студентському гуртожитку повинна бути реальна можливість і умови для правильного використання свого вільного часу та зросту у доскональності вобраній справі, для свебічного розвитку студентів. Студентам необхідно надавати такі умови, щоб реалізувалися їх культурна зацікавленість та духовні потреби.

Ключові слова: потреби, самореалізація, розвиток, культурна зацікавленість, духовні потреби.

Волчкова В. Н. Некоторые аспекты адаптации студентов высшего учебного заведения в условиях формирования сплоченного коллектива в общежитии

Статья раскрывает необходимость учитывать растущие потребности студентов, их стремление к творческим видам деятельности, поскольку проживающие в общежитии ищут возможности самореализоваться. В студенческом общежитии должна быть реальная возможность и условия для правильного использования своего свободного времени и роста в доскональности избранному делу, для всестороннего развития студентов. Студентам необходимо предоставлять такие условия, чтобы реализовывались их культурная заинтересованность и духовные потребности.

Ключевые слова: потребности, самореализация, развитие, культурная заинтересованность, духовные потребности.

Volchkova V. N. Some Aspects of Adaptation of Students of Higher Educational Institutions in the Conditions of Formation of a Cohesive Team in the Hostel

The article reveals the need to address the growing needs of students and their desire for creative activities, as living in a dorm they are looking for opportunities for self-actualization. In a student residence to be a real possibility and conditions for the correct use of their free time and growth in

the thoroughness favorites in fact, for races development of students. Students must provide an environment that is their cultural interest and spiritual needs.

Key words: needs, self-actualization, development, cultural interest, spiritual needs.

Стаття надійшла до редакції 30.01.2014 р.

Прийнято до друку 28.03.2014 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.

УДК 378.016:336

Г. В. Жигунова

**ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ
СТУДЕНТІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 5.03050801 «ФІНАНСИ
І КРЕДИТ» У ВНЗ І – ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ**

Процес формування професійних умінь, що відповідає сучасним вимогам, передбачає пошук і відбір ефективних педагогічних методів. Для цього необхідно виділити відповідні особливості формування професійних умінь, які повинні стати предметом виміру сформованості спеціаліста в галузі економіки. Вважаємо, що такою ланкою є фахова підготовка як складова системи професійної підготовки студентів економічних спеціальностей. Об'єкт дослідження в межах нашої статті – професійна підготовка студентів економічних спеціальностей ВНЗ І – ІІ рівнів акредитації. Предмет – педагогічна технологія формування професійних умінь майбутніх фінансистів освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» у процесі фахової підготовки. Відповідно *мета* статті полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці технології формування професійних умінь студентів зі спеціальності 5.03050801 «Фінанси та кредит» ВНЗ І – ІІ рівня акредитації в процесі фахової підготовки, що забезпечить їх конкурентоздатність на ринку праці відповідно до сучасних вимог соціально-економічного розвитку України та тенденцій розвитку економічної освіти.

Гіпотеза нашого дослідження в межах статті полягає в припущенні, що формування професійних умінь майбутніх економістів освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» у процесі фахової підготовки відбуватиметься ефективно, якщо: обґрунтована необхідність розробки та впровадження технології фахової підготовки, спрямованої на наближення процесу підготовки студентів до практичної діяльності економіста сучасного підприємства щодо формування професійних умінь студентів. Необхідність становлення і розвитку економічної освіти в Україні викликана потребами суспільства.